

Úvod do skriptování

Petr Kulhánek

kulhanek@chemi.muni.cz

Národní centrum pro výzkum biomolekul, Masarykova univerzita, Kotlařská 2, CZ-61137 Brno

Obsah

➤ Skripty

skripty versus programy, editory, spouštění

➤ GNUPlot

příkazy, terminály

➤ BASH

proměnné, řídicí struktury

➤ Praktický příklad

průběh výpočtu volné energie pomocí metadynamiky

Skripty

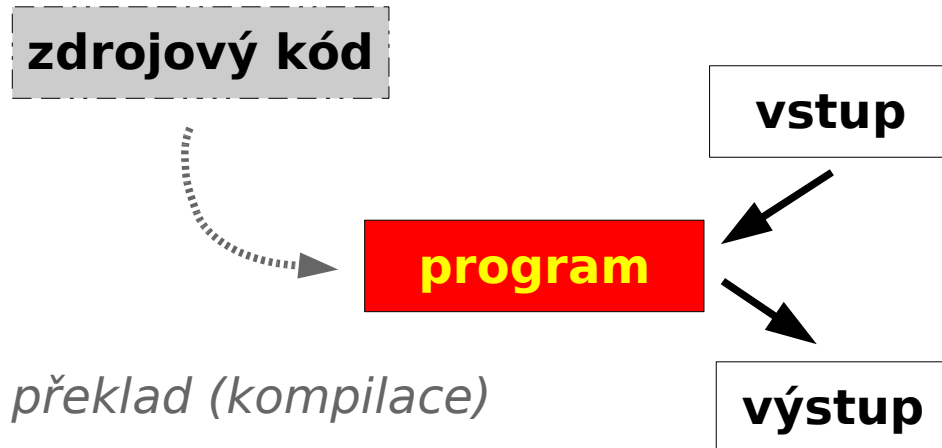
- **programy *versus* skripty**
- **jak psát skripty**
- **spouštění skriptů**

Programy Skripty

Program je soubor strojových instrukcí zpracovávaných přímo procesorem. Program vzniká **překladem** zdrojového kódu programovacího jazyka.

Překládané jazyky:

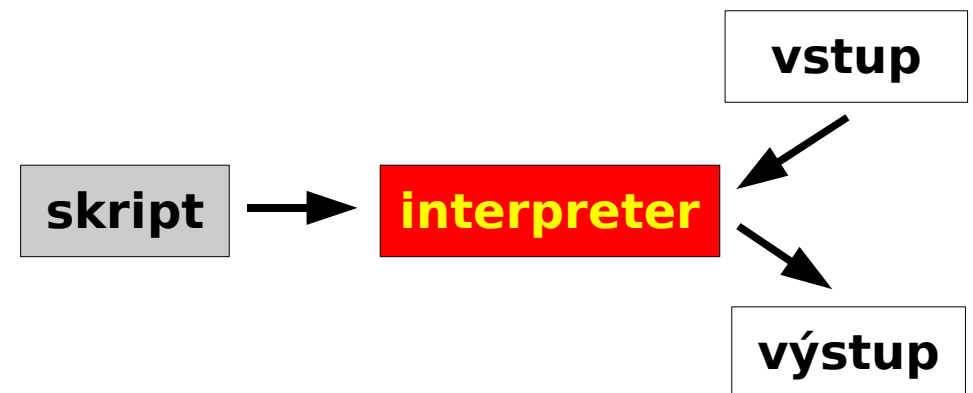
- **C/C++**
- **Fortran**

Skript je textový soubor obsahující příkazy a řídicí sekvence, které jsou vykonávány **interpretem** použitého **skriptovacího jazyka**.

Skriptovací jazyky:

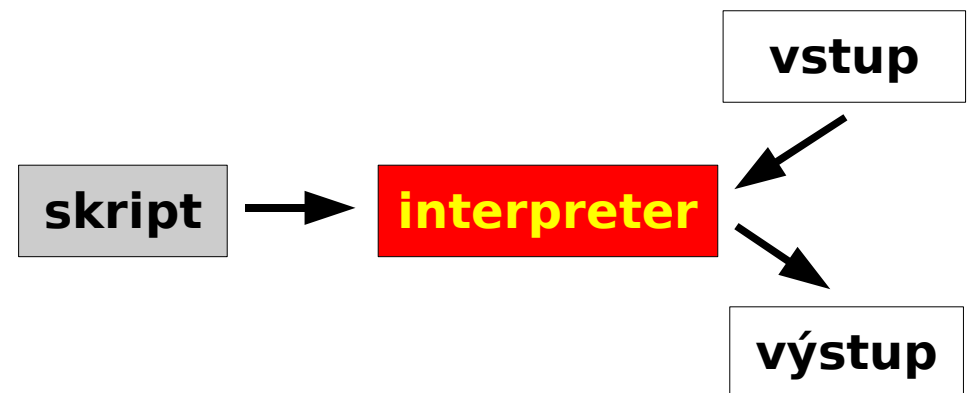
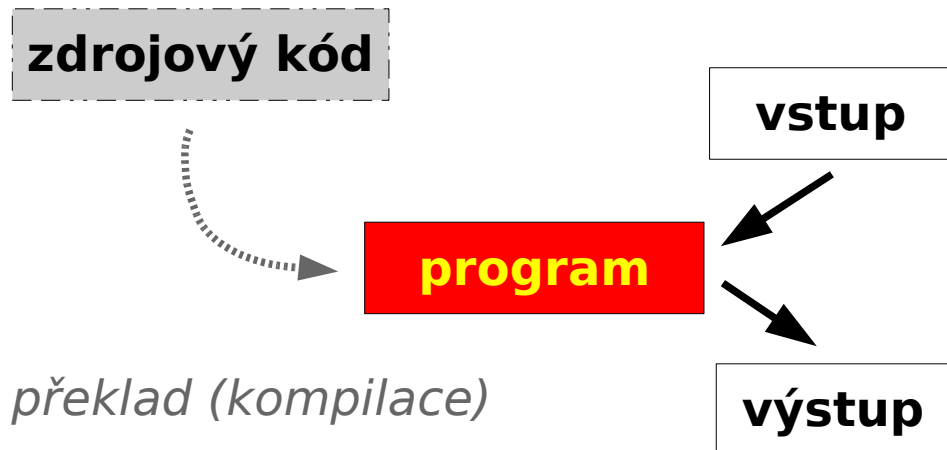
- **bash**
- **gnuplot**
- **awk**
- JavaScript
- PHP

Programy Skripty

- **snadná optimalizace**
- **rychlé vykonávání**
- **nutnost rekompilace**
- **nelze vytvářet samospustitelný kód**

- **nevyžaduje rekompilaci**
- **vytváření samospustitelného kódu**
- **špatná optimalizovatelnost**
- **pomalejší vykonávání**

Jak psát skripty

Jelikož jsou skripty textové soubory, lze použít libovolný textový editor umožňující uložení textu v čisté formě (bez formátovacích metadat).

Textové editory:

- vi
- **kwrite**
- kate
- gedit

K psaní scriptů lze používat i specializované vyvojové prostředí - **IDE** (**I**ntegrated **D**evelopment **E**nviroment). IDE obsahuje kromě editoru i správce projektu, ladící nástroje (debugger) a další. Většinou dostupné pro komplexnější jazyky: *JavaScript, Python, PHP*, atd.

Vývojové prostředí:

- kdevelop
- NetBeans
- Eclipse

Spouštění skriptů

1) Nepřímé spouštění

Spouštíme interpreter jazyka a jako argument uvádíme jméno skriptu.

```
$ bash muj_skript_v_bashi
```

```
$ gnuplot muj_skript_v_gnuplotu
```

Skripty nemusí mít nastaven příznak x (executable).

2) Přímé spouštění

Spouštíme přímo skript (shell automaticky spustí interpreter).

```
$ ./muj_skript_v_bashi
```

```
$ ./muj_skript_v_gnuplotu
```

Skripty **musí** mít nastaven příznak x (**executable**) a interpreter (součást skriptu).

Určení interpreteru

Specifikace interpreteru (první řádek skriptu):

`#!/absolutní/cesta/k/interpreteru/skriptu`

Skript v bashi

```
#!/bin/bash  
  
echo "Toto je skript v bashi!"
```

Skript v gnuplotu

```
#!/usr/bin/gnuplot  
  
set xrange[0:6]  
  
plot sin(x)  
  
pause -1
```

- Pokud není interpreter skriptu při jeho přímém spuštění uveden, použije se interpreter shellu.
- Interpreter uvedený ve skriptu se ignoruje při nepřímém spuštění.

Přímé spouštění

Spouštíme přímo skript (shell automaticky spustí interpreter).

```
$ ./muj_skript
```


musí mít nastaven příznak **x** (executable)

```
$ chmod u+x muj_skript_v_gnuplotu
```

Cesta (relativní či absolutní) ke skriptu je uvedena. Systém spustí uvedený soubor.

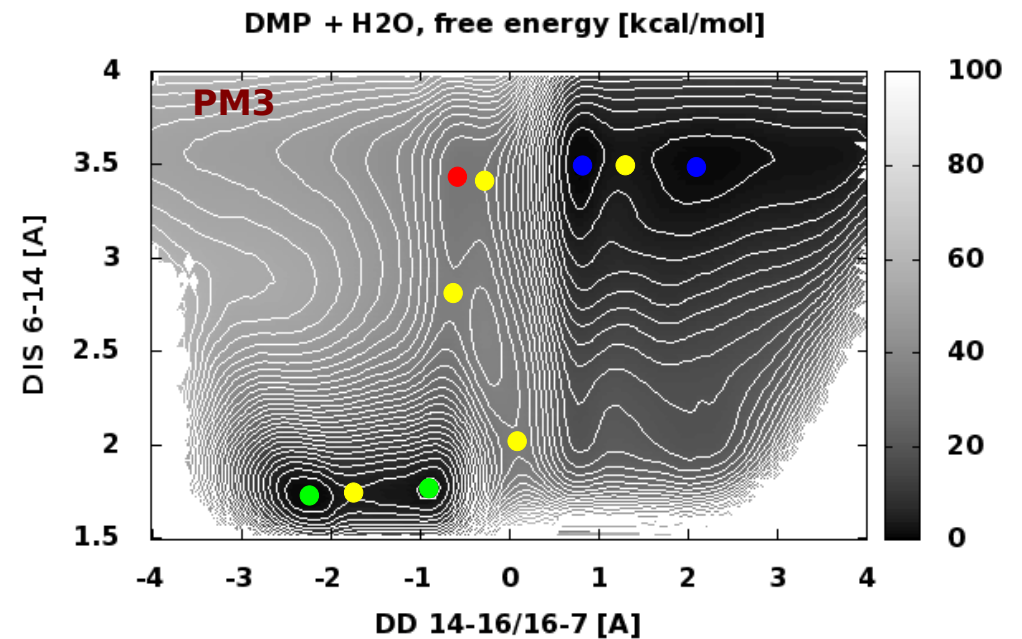
```
$ muj_skript
```

Cesta ke skriptu není uvedena. Shell hledá skript v adresářích určených systémovou proměnnou **PATH**.

GNUPlot

- úvod, interaktivní mód
- základní příkazy
- typy terminálů

<http://www.gnuplot.info/>

GNUPlot slouží k vykreslování 2D a 3D grafů umožňující práci v interaktivním tak i skriptovacím režimu.

Interaktivní mód

```
$ gnuplot
```

```
GNUPLOT  
Version 4.2 patchlevel 2  
last modified 31 Aug 2007  
System: Linux 2.6.24.5-laptop-2mnb
```


```
Copyright (C) 1986 - 1993, 1998, 2004, 2007  
Thomas Williams, Colin Kelley and many others
```

```
Type `help` to access the on-line reference manual.  
The gnuplot FAQ is available from http://www.gnuplot.info/faq/
```

```
Send bug reports and suggestions to <http://sourceforge.net/projects/gnuplot>
```

```
Terminal type set to 'x11'  
gnuplot>
```


 příkazová řádka gnuplotu

GNUPlot - příkazy

set title "graph title"

nastaví název grafu

set xrange[min_value:max_value]

nastaví rozsah x-vé osy

set yrange[min_value:max_value]

nastaví rozsah y-vé osy

set nokey

nezobrazí legendu k datovým řadám

plot "file.dat" **using** x_column_id:y_column_id **with** lines **title** "data title"

zobrazí XY graf zobrazující data ze souboru file.dat

pause -1

čeká na zmáčknutí klávesy

GNUPlot - terminály

Terminál určuje kam bude graf vykreslen.

set term x11

výstup je vykreslen do okna

set term png size 800,600

výstup je vykreslen jako obrázek ve formátu png

set output "output.png"

výstup bude uložen do souboru output.png

BASH

- **úvod, interaktivní mód**
- **příkazy**
- **proměnné**
- **řídící struktury**

<http://www.gnu.org/software/bash/>

Praktický příklad

- volná energie
- metadynamika
- znázornění průběhu výpočtu volné energie pomocí metadynamiky

Volná energie

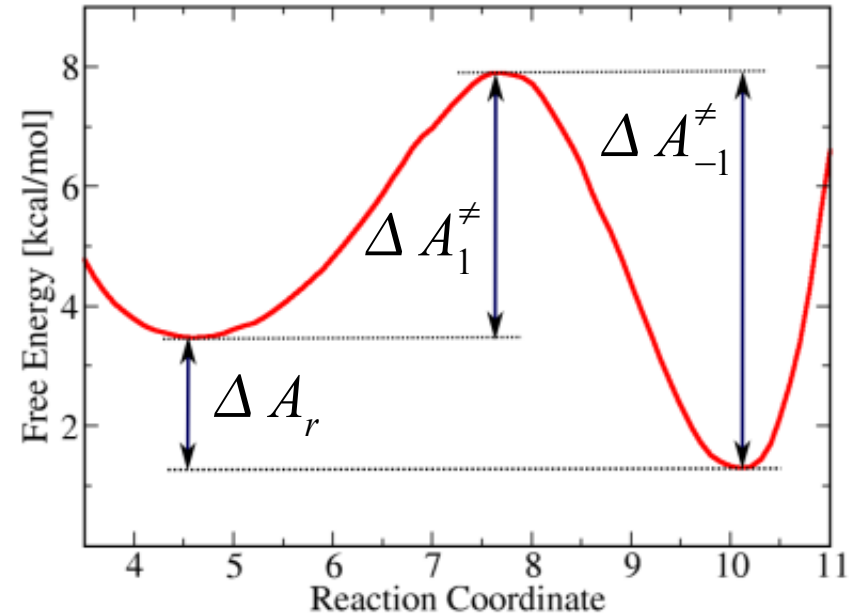
- termodynamická veličina
- stavová funkce (ΔA , ΔG)
- určuje “užitečnou” práci

NVT podmínky: Helmholtzova energie

$$\Delta A = \Delta U - T \Delta S$$

NVp podmínky: Gibbsova energie

$$\Delta G = \Delta H - T \Delta S$$

Volná energie je spjata s rovnovážnou a rychlostní konstantou:

$$\Delta A_r = -RT \ln K = -RT \ln \frac{k_1}{k_{-1}}$$

$$k_1 = \kappa \frac{k_B T}{h} e^{-\frac{\Delta A_1^\ddagger}{RT}}$$

Metadynamika

Povrh volné energie je zaplňován Gaussovými funkcemi.

Pohybové rovnice (molekulová dynamika)   **MTD časově závislý potenciál**

$$m_i \frac{\partial^2 x_i(t)}{\partial t^2} = - \frac{\partial V(\mathbf{x})}{\partial x_i}$$

$$V_h(\mathbf{s}, i) = \sum_{t=1}^i H_t \exp \left(- \frac{(\mathbf{s} - \mathbf{s}_t)^2}{2\sigma^2} \right)$$

Pohybové rovnice metadynamiky (přímý přístup)

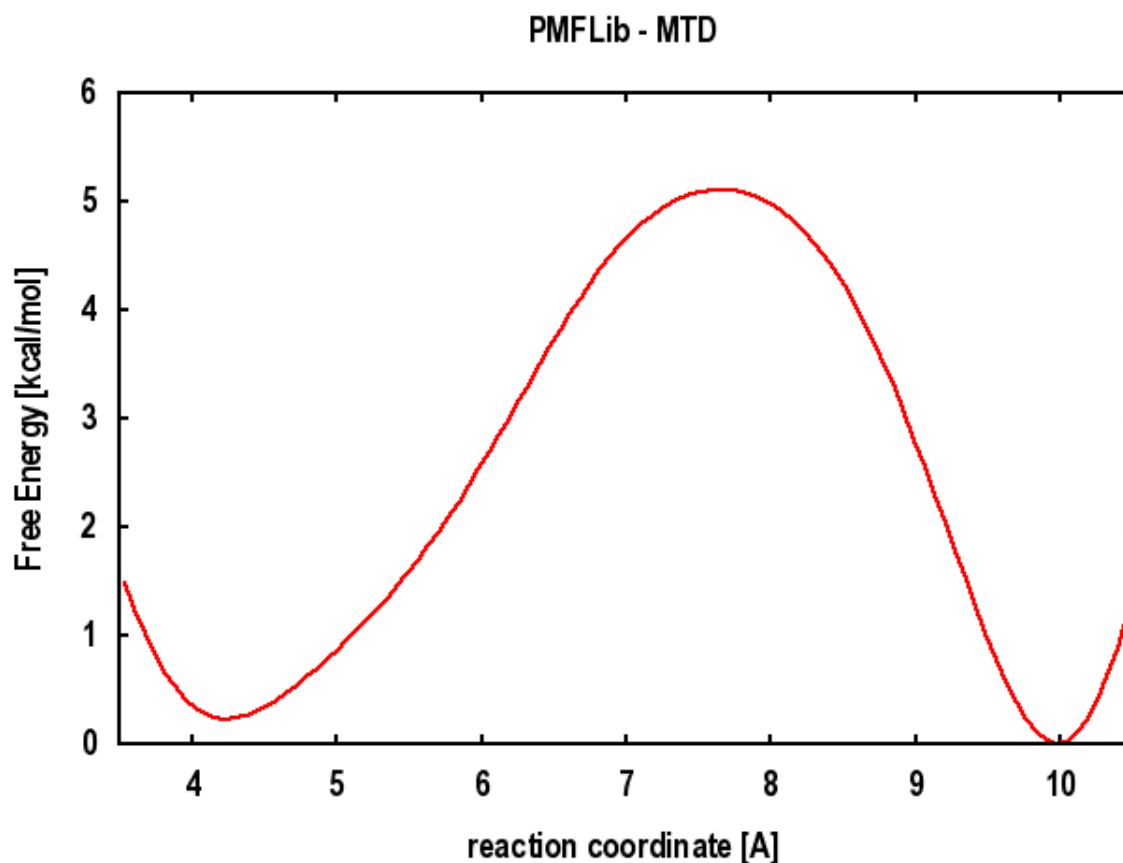
$$m_i \frac{\partial^2 x_i(t)}{\partial t^2} = - \frac{\partial}{\partial x_i} \left\{ V(\mathbf{x}) + V_h(\mathbf{x}, i) \right\}$$

Časově závislý potenciál konverguje k volné energii

$$A(\mathbf{s}) = \lim_{i \rightarrow \infty} - V_h(i, \mathbf{s})$$

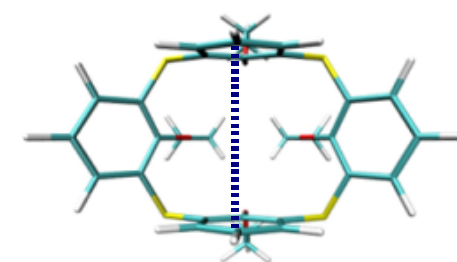
Laio, A.; Parrinello, M. *Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A.* **2002**, 99, 12562-12566.

Tetraethoxycalix[4]aren

example not fully converged

výška 0.01 kcal/mol, šířka 0.5 Å
MTD frekvence 500 fs
1 ns dlouhá simulace
300 K, vakuum, silové pole GAFF, časový krok 0.5 fs

DIS (vzdálenost)

Stavební bloky

1) Výpočet odhadu volné energie z časově závislého MTD potenciálu

```
$ module add pmflib  
$ mtd-energy --time 100 _meta.rst _meta.energy
```

počet gaussiánů (parametr)

MTD potenciál (vstup)

odhad volné energie (výstup)

_meta.rst obsahuje

2) Vykreslení grafu s odhadem volné energie

3) Skript v bashi, který bude postupně počítat odhad volné energie a vykreslovat její graf pro rostoucí počet gaussiánů

4) Vytvoření finální animace

Stavební bloky, II

2) Vykreslení grafu s odhadem volné energie

```
plot '_meta.energy' using 1:2 with lines
```

3) Skript v bashi, který bude postupně počítat odhad volné energie a vykreslovat její graf pro rostoucí počet gaussiánů

```
for((T=10;T<1000;T+=10))  
do  
    ....  
done
```

4) Vytvoření finální animace

```
$ module add mplayer
```

MEncoder tutorial:

<http://www.cscs.ch/~mvalle/mencoder/mencoder.html>

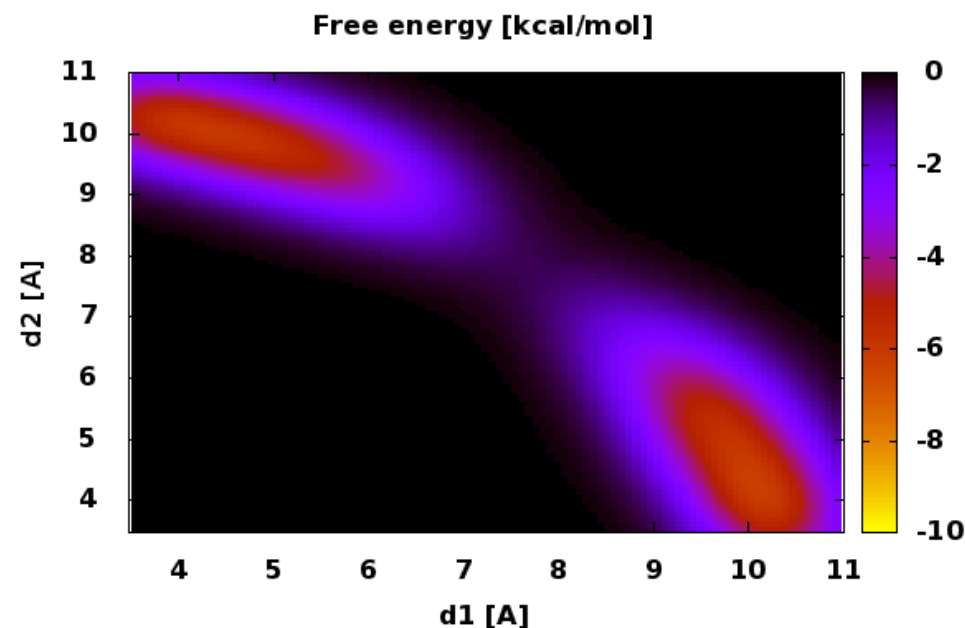
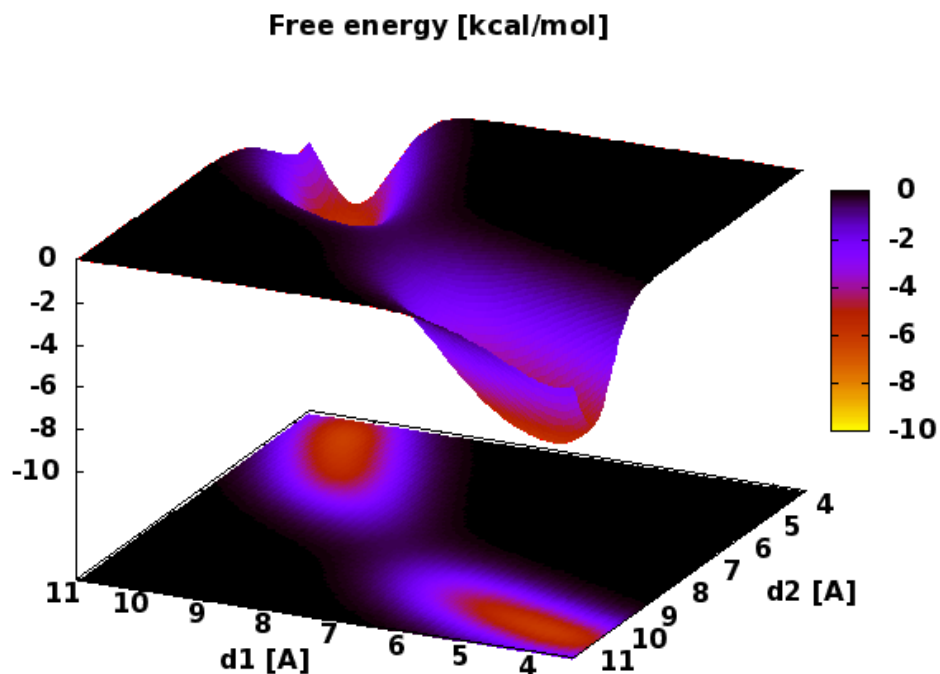
5) Přehrání animace

```
$ module add mplayer
```

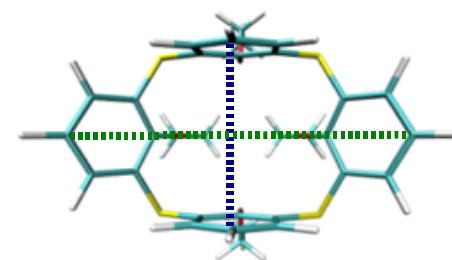
```
$ mplayer output.avi
```

Tetraethoxycalix[4]aren

Domácí úkol

výška 0.01 kcal/mol, šířka 0.5 x 0.5 Å
MTD frekvence 500 fs
2 ns dlouhá simulace
300 K, vakuum, silové pole GAFF, časový krok 0.5 fs

2x DIS (vzdálenost)

Literatura

- **zdroje užitečných informací**

GNUPlot

Domovská stránka:

<http://www.gnuplot.info/>
(dokumentace, tutoriály, zdrojové kódy)

BASH

Domovská stránka

<http://www.gnu.org/software/bash/>
(dokumentace, zdrojové kódy)

Bash Guide for Beginners

<http://tldp.org/guides.html#bbg>

Advanced Bash-Scripting Guide

<http://tldp.org/guides.html#abs>

Bash očima Bohdana Milara

<http://knihy.root.cz/kniha/bash-ocima-bohdana-milara/>

Poděkování
